

De KNNV is de vereniging voor veldbiologie en maakt mensen enthousiast voor natuurstudie, natuureducatie en natuurbeleving.
 I: www.knnv.nl/breda | E: breda@knnv.nl | T: secretariaat: (076) 587 53 53 | Banknr. NL94 INGB 0001 0709 54

Agenda

Voor excursies: aanmelden per e-mail: breda@knnv.nl of per telefoon bij de excursieleider (indien vermeld).
 Tenzij anders vermeld zijn de activiteiten in Duurzaam leslokaal Boerderij Wolfslaar, Wolfslaardreef 95, Breda.

 Anemone nemerosa Foto: Jacques Rovers	Maart 2020				
	04.03	Woensdag	Bestuursvergadering	tijdstip?	Jacques Rovers
	07.03	Zaterdag	Inventariseren/Excursie mossen	In overleg	Colinda v. Meer
	11.03	Woensdag	Workshop mossen	19:30 uur	Colinda v. Meer
	14.03	Zaterdag	Symposium 25 jaar Kaaistoep	-	
	17.03.	Dinsdag	Natuurmuseum Tilburg, KNNV Tilburg, Opgave vooraf Jaarvergadering KNNV	19:30 uur	breda@knnv.nl Jacques Rovers
	21.03	Zaterdag	Inventariseren/excursie mossen	in overleg	Colinda van Meer
25.03	Woensdag	Start basiscursus wilde planten	19.30 uur	Jacques Rovers	
 Kleine vuurvlieder Foto: Jacques rovers	April 2020				
	02.04	Donderdag	Start basiscursus insecten	19.30 uur	Jan Woolderink
	04.04	Zaterdag	Vertegenwoordigende Vergadering jaarvergadering KNNV Landelijk	-	Jacques Rovers
	15.04	Woensdag	Bestuursvergadering	-	Jacques Rovers
	19.04	Zondag	Excursie Vlaamse Ardennen	06:45 uur	
	22.04	Woensdag	KNNV Roosendaal. Opgave vooraf. Vertrekpunt: Breda Cursus wilde planten	19.30 uur	breda@knnv.nl Jacques Rovers
	23.04	Donderdag	Insectencursus	19.30 uur	Jan Woolderink
 Grauwe Amaniet Foto: Jacques Rovers	Mei 2020				
	09.05	Zaterdag	Excursie cursus wilde planten	n.t.b.	Jacques Rovers
	14.05	Donderdag	Insectencursus	19.30 uur	Jan Woolderink
	16.05	Zaterdag	Insectencursus excursie	n.t.b.	Jacques Rovers
	20.05	Woensdag	Inventariseren Biesbosch i.s.m. Floron	09:00uur	
	20.05	Woensdag	Locatie n.t.b. Opgave vooraf Bestuursvergadering	-	Jacques Rovers Jacques Rovers
	27.05	Woensdag	Cursus wilde planten	19.30 uur	Jacques Rovers
 Oranjegeel trechterje Foto: Jacques Rovers	Juni 2020				
	04.06	Donderdag	Insectencursus	19.30 uur	Jan Woolderink
	04.06	Donderdag	Start Floronkamp in Goirle	-	Jacques Rovers
			Opgave vooraf via Floron		
	06.06	Zaterdag	Insectencursus excursie	n.t.b.	Jacques Rovers
	13.06	Zaterdag	Excursie cursus wilde planten	n.t.b.	Jacques Rovers
	17.06	Woensdag	Bestuursvergadering	-	Jacques Rovers
24.06	Woensdag	Cursus wilde planten	19.30 uur	Jacques Rovers	
27.06	Zaterdag	Geologie excursie Zuid-Limburg	n.t.b.	Frans Engels/John Vegt	
		Opgave vooraf			

Van het bestuur; algemene ledenvergadering + noodoproep

Echt zandhaarmos - Foto: Jacques Rovers

Op 17 maart a.s. hebben we weer algemene ledenvergadering. Een bijeenkomst waarop het bestuur verantwoording aflegt aan de leden en bestuurswisselingen plaats vinden.

Vorig jaar zijn de voorzitter en secretaris afgetreden en hebben toegezegd om nog een jaar waar te nemen als ad interim. Dit jaar is inmiddels bijna voorbij. Het goede nieuws is dat Rico Bongaarts bereid is toe te treden tot het bestuur en het secretariaat van de vereniging op zich wil nemen. Ook goed om te melden dat er meerdere leden bereid zijn om waar mogelijk ondersteuning te bieden denk aan Nieuwsbrief, website, bijhouden ledenadministratie, ondersteuning bestuur. Daar zijn we natuurlijk erg blij mee. Het mindere nieuws is dat we tot nu toe nog geen nieuwe bestuursleden en ook geen nieuwe voorzitter hebben kunnen aantrekken. Dat betekent dat vanaf 17 maart er nog slechts twee bestuursleden zijn.

Daarom de concrete oproep:

wie wil voor minimaal een jaar de KNNV Breda verder helpen en zo de continuïteit bewaren en er met anderen voor zorgen dat de vereniging zich kan blijven ontwikkelen? Een vereniging met actieve werkgroepen (denk aan onze Nieuwjaarsbijeenkomst), een interessant jaarprogramma met themadagen, workshops en cursussen en een Nieuwsbrief die regelmatig verschijnt. We zijn tenslotte een bloeiende vereniging die een vaste plaats tussen de natuurverenigingen in de Baronie van Breda heeft gevonden, waarbij we ons met name richten op natuurstudie, natuureducatie en natuurbescherming. Dit laatste gebeurt vooral onder de koepel van Natuurplein. Wie mogen we verwelkomen?

Programma voor eerste helft van 2020

Voor de eerste helft van 2020 hebben we weer een boeiend programma samengesteld, waaruit ieder wat van zijn gading kan halen. Naast de activiteiten van de werkgroepen komen ook meer algemene activiteiten aan bod waaronder twee cursussen.

- Op 17 maart hebben we de jaarvergadering. We starten op tijd zodat we nog alle ruimte hebben om een boeiende film over de Pannenhoef te tonen. We hopen jullie daar weer allemaal te ontmoeten.
- Twee cursussen; een basiscursus wilde planten en een basiscursus insecten. De belangstelling voor beide is zo groot dat een wachtlijst noodzakelijk is.
- Komend jaar gaan we verder met het inventariseren van nachtvlinders. Elke laatste maandag van de maand is er een nachtvlinderavond met lamp en scherm. We beginnen bij uitzondering op de eerste maandag van de maand en wel op 6 april.
- Ook dit jaar is er weer de kans om de wilde hyacinten en nog veel meer voorjaarsbloeiërs in de Vlaamse Ardennen te bewonderen. De tocht op 19 april wordt georganiseerd met de naburige afdelingen. Meld je aan via breda@knnv.nl.
- Op 27 juni is een excursie van de werkgroep Bodem en landschap gepland naar Zuid-Limburg met bezoek aan de Heijmansgroeve. Ook niet leden van de werkgroep kunnen deelnemen. Nadere informatie over programma, inschrijving en kosten volgt.
- De meeste werkgroepen hebben een actief jaar achter de rug. Zie hiervoor de aparte verslagen, die binnenkort verstuurd worden en op de website worden geplaatst. De plannen voor 2020 zijn al in het kort in deze Nieuwsbrief opgenomen.
- Ook met de themadagen zijn we aan de slag. We denken aan een themadag over amfibieën en micronachtvlinders, een themadag faunatunnels en mogelijk een themadag vissen en waterorganismen. Houd ook de website in de gaten.

Kleine watersalamander - Foto: Jan Verkerk

Mossenwerkgroep rondt werkzaamheden in maart af

Foto's: Colinda van Meer
Eendagsmos,

Voor de mossenwerkgroep loopt het seizoen alweer bijna ten einde. Deze winter stond het gebied van de Gilzewouwerbeek centraal. Dit gebied is eigendom van de Gemeente Breda en bestaat uit grasland, een klein bosje, braamstruweel, diverse poelen en de beek. We hebben de kilometerhokken 118-397 en 117-397 goed nagespeurd op mossen, gemiddeld met zes personen per middag. Het project Gilzewouwerbeek is inmiddels afgerond. Tijdens de resterende excursies gaan we op zoek naar meer pioniersoorten op bedrijventerrein Breepark en nog naar een meer bosrijk gebied om toch nog wat andere soorten tegen te komen.

Colinda van Meer, coördinator mossenwerkgroep

Jaarvergadering op dinsdag 17 maart

Locatie: Boerderij Wolfslaar, Wolfslaardreef 95 in Breda.

Deel 1

1. Agenda
2. Opening door de voorzitter
3. Vaststellen notulen van de jaarvergadering 2019, gepubliceerd op de website: www.knnv.nl/afdeling-breda/jaarvergadering-0.
4. Mededelingen en ingekomen stukken
5. Verslagen over 2019:
  - a. jaarverslag 2019 van de secretaris
  - b. jaarverslagen van de werkgroepen
  - c. financieel verslag van de penningmeester
  - d. verslag van de kascommissie over de jaarstukken 2019
6. Goedkeuring van de jaarstukken van 2019 en decharge van de penningmeester 2020:
  - a. begroting 2020
  - b. benoeming leden kascommissie
  - c. programma 2020
  - d. benoeming vertegenwoordigers in Gewestelijke Raad, Vertegenwoordigende Vergadering(en) en Beleidsraad KNNV
  - e. samenwerking met andere natuurverenigingen
  - f. Natuurplein De Baronie
7. BCG-matrix. Verkenning van de continuïteit van de vereniging ingeleid door Wiet Kerkhoven (voortzetting van de discussie tijdens de klankbordvergadering).
8. Bestuurswijziging
  - a. Na een interim periode van 1 jaar treden de voorzitter, Jan Woolderink en de secretaris, Jacques Rovers, zich definitief terug uit het bestuur.
  - b. Rico Bongaarts stelt zich beschikbaar voor het bestuur en is bereid om functie van secretaris op zich te nemen.
  - c. Nieuwe bestuursleden kunnen zich voor aanvang van de vergadering aanmelden bij het secretariaat van de KNNV breda@knnv.nl
  - d. Benoeming van de nieuwe voorzitter (ieder lid kan zich aanmelden of een lid aandragen van binnen of buiten de vereniging); zie 'organisatorische taken van een voorzitter'.
9. Huldiging jubilarissen
10. Rondvraag
11. Sluiting vergadering

Deel 2 (na de pauze)

Mark Kapteijns van Brabants Landschap heeft enkele jaren geleden een interessante film uitgebracht over het landgoed de Pannenhoef. In de film kun je zien hoe het gebied na 40 jaar natuurontwikkeling een uniek natuurgebied is geworden. Ook kun je kennismaken met haar bijzondere bewoners zoals zwarte specht, boommarter, klapekster, heikikker en nachtzwaluw. Een trailer van de film is te zien op: <https://www.brabantslandschap.nl/ontdek-de-natuur/natuurfilms-op-dvd/film-pannenhoef>. Aansluitend een natuurquiz over de natuur in de Pannenhoef. Wie gaat er met de hoofdprijs naar huis?

Organisatorische taken van een voorzitter

Er wordt vaak gedacht dat de taken van een voorzitter erg veelomvattend zijn. Dat kan in de loop der jaren zo gegroeid zijn, maar dat hoeft zeker niet. Daarom ter verduidelijking de organisatorische taken van een voorzitter. Deze zijn tenminste:

1. Voorzitten van bestuur - en ledenvergadering.
  - a. Bestuursvergadering: 1 keer (avond) per maand
  - b. Ledenvergadering: 1 keer per jaar
2. Algemeen aanspreekpunt vereniging, voor zover dat niet anders is geregeld.
  - a. Incidenteel, enkele keren per jaar.

Opmerking:

De vereniging participeert in meerdere overleggen. Dat kan door elk willekeurig bestuurslid of ook door een gewoon lid worden gedaan. Vaak is dat een bestuurslid.

1. Afgevaardigde voor de algemene vergadering van de landelijke KNNV (1x per jaar)
2. Een vertegenwoordiger voor de Beleidsraad van de KNNV (2x per jaar).
3. Een lid van het bestuur neemt deel aan het overleg met de andere KNNV-afdelingen in Noord-Brabant (2x per jaar)
4. Een lid van het bestuur participeert in het bestuur van Natuurplein de Baronie (eens per 3 weken).
  - a. Het overleg is vaak gericht op natuurbescherming en natuurontwikkeling. Hierin vindt naast het algemene overleg met de andere natuurverenigingen in de regio ook het structurele overleg met de Gemeente Breda, met SBB e.d. plaats. Dit overleg is vaak gericht op natuurbescherming en natuurontwikkeling.
5. Verder zijn er algemene bestuurstaken die eventueel ook door de voorzitter kunnen worden uitgevoerd.

Amfibieënwerkgroep start in maart

Een van de hoogtepunten van het afgelopen jaar waren zeker de Heikikkers op de Galderse Heide (bij Johannahoeve) begin maart. Veel dril en enkele blauwkleurige mannetjes. De werkgroep heeft nog vele andere activiteiten ondernomen zie hier voor het verslag op de website: www.knnv.nl/afdeling-breda/amfibieën-werkgroep. In de periode maart - juli gaan we in principe op maandagavond om de twee weken op pad om poelen te inventariseren op de aanwezigheid van salamanders en de gebruikelijke kikkers/padden. We denken met name aan de Groene Schakel (ten noorden van het Liesbos), Hazeldonk en Zoudtland. Incidenteel: Heikikker kijken. Daarnaast wil de werkgroep een veldwerkdag amfibieën of boomkikkers organiseren. Verder gaat de werkgroep via een themadag aandacht vragen voor de faunapassages in en rond Breda. Wat gebeurt daar nu eigenlijk onder wegdek? Dit idee zal de werkgroep nog verder invullen.

Erik van der Hoeven, coördinator werkgroep amfibieën

Foto's : Erik van der Hoeven
Groepslid aan het werk

Symposium 25 jaar natuuronderzoek in de Kaaistoep op 14 maart

Bemonstering Oude Ley
Foto: Bart Hovers

Al 25 jaar lang onderzoeken leden van de KNNV-afdeling Tilburg heel nauwkeurig de natuur in de Kaaistoep. Ondertussen zijn er maar liefst zo'n 9.000 verschillende soorten planten en dieren in het gebied gevonden, waaronder 125 nieuwe soorten voor Nederland en zelfs drie nieuwe soorten voor de wereld. In 2019 was er landelijke belangstelling voor het onderzoek in de Kaaistoep i.v.m. de schrikbarende achteruitgang van meerdere insectengroepen. Aangezien een zo lang lopend natuuronderzoek, uitgevoerd door vrijwilligers, uniek is in Nederland viert de KNNV-afdeling Tilburg in 2020 deze mijlpaal met het symposium 'Citizen Science: 25 jaar natuuronderzoek in De Kaaistoep' (14 maart a.s.), de uitgave van het boek 'De Kaaistoep', wandelingen en een fototentoonstelling. Iedereen is hierbij van harte uitgenodigd! Meer informatie over het programma is te vinden op de website.

Nachtvlinders kijken op laatste maandag van de maand; start 6 april

Van eind april tot in oktober hebben we, op de laatste maandag van de maand, gekeken naar de nachtvlinders in de Natuurtuin. Met smeren en licht hebben we zo een mooie lijst van dit gebied kunnen samenstellen. In 2020 willen we hiermee verder gaan. De eerste bijeenkomst is gepland op 6 april. Hopelijk treffen we dan de maantandvlinder en de voorjaarsdwergspanner aan (zie foto's). Mocht je er bij willen zijn laat het even weten via breda@knnv.nl. Je krijgt dan bericht over tijd en plaats.

L: Maantandvlinder,
R: Voorjaarsdwergspanner
Foto's Jacques Rovers

Jacques Rovers, lid van de groep nachtvinders

Plantenwerkgroep gaat weer van start op 14 april

Vanuit de plantenwerkgroep organiseren we een basiscursus wilde planten (reeds aangekondigd in de vorige Nieuwsbrief). De start is op 25 maart. Het volledige programma kun je vinden op de website: www.knnv.nl/afdeling-breda/activiteit/basiscursus-wilde-planten. Echter door de grote belangstelling is deze cursus al volgeboekt. Bij aanmelding word je dan ook op een wachtlijst geplaatst. Met het veldwerk gaan we nagenoeg op dezelfde voet verder als in voorgaande jaren. De dinsdagavond blijft de vaste inventarisatieavond. Het accent zal weer liggen ten noorden en zuiden van Breda. De gebieden die wat verder van Breda gelegen zijn worden in onderling overleg bezocht. Deze laatste betreffen veelal km-hokken die geselecteerd zijn voor het Nieuwe Strepen van Floron. Met het uitkomen van de nieuwe Heukels zal het wel even puzzelen worden in het veld. Er zijn vele soorten bijgekomen, en ook veel met name wetenschappelijke namen zijn gewijzigd. Goed voor de nodige discussies in het veld. Het zal vast bijdragen om de wilde planten nog beter te leren kennen. **Vind je het leuk om floristen uit andere regio's te ontmoeten loop dan mee tijdens het Floronkamp in Goirle (aankomen via Floron-webite).**

*Jacques Rovers, coördinator plantenwerkgroep
(volledige verslag is te lezen op de website: www.knnv.nl/afdeling-breda/plantenwerkgroep).*

Paddenstoelenwerkgroep even rust

Vorig jaar hadden we toch maar veel geluk met de paddenstoelen werkgroep. Met 6 excursies en veel soorten op rare plekjes werd het een goed paddenstoelenjaar.

Ook in 2020 hopen we ook weer op pad te kunnen gaan. Dit jaar proberen we Yvonne Dijkman van de Mycologische Vereniging opnieuw uit te nodigen voor een workshop. Helaas kon dat vorig jaar kon vanwege haar gezondheid niet doorgaan. Jac Gelderblom, Coby Stapel, Piet van Iersel en Jacques Rovers vormen de kern van de werkgroep, maar natuurlijk is iedereen van harte welkom.

We beginnen weer half september. We bezoeken oude lanen en ook de Gilzewouwerbeek. Iedereen die zich heeft aangemeld krijgt vooraf een mailtje met plek van bijeenkomst en waar we wat gaan doen. Uitgebreid verslag is te vinden op de website: www.knnv.nl/afdeling-breda/paddenstoelen-werkgroep.

Namens de werkgroep paddenstoelen, Piet van Iersel

Opaalvaalhoed
Foto: Jacques Rovers

Excursie Vlaamse Ardennen op 19 april

Foto: Saxifraga-Williem van Kruisbergen
Wilde hyacinth

Foto: www.natuurpunt.be
Boembekermolen

De tocht naar de Vlaamse Ardennen wordt georganiseerd in samenwerking met KNNV Roosendaal, KNNV Tilburg en KNNV Eindhoven, het is dus eigenlijk een gewestelijke excursie geworden. Op die manier hopen we voldoende deelnemers te hebben voor de excursie.

Programma:

We worden om 9.00 uur in Maarkedal opgewacht door de gids Jo Glibert. Hij begeleidt ons tijdens de morgenwandeling in het Sint-Pietersbos. De middaglocatie is de Boembekermolen, Boembeke 18 te Michelbeke (Brakel). Hier kun je je meegebrachte lunchpakket verorberen. Er is daar ook allerlei drank (bier, frisdrank, koffie) te koop. De middagwandeling wordt begeleid door Johnny Cornelis en gaat door het reservaat het Raspaillebos.

Plaats van samenkomst: 14 uur aan het Vlaams Kennis- en Vormingscentrum voor Natuur en Milieu 'De Helix', Hoogvorst 2, Grimminge (Geraardsbergen)
Einde van de wandeling omstreeks 17 uur.

Aanmelden bij breda@knnv.nl vóór 10 april.

Maximaal aantal deelnemers vanuit de vier afdelingen is 30.

Samenrijden: in overleg met deelnemers.

Plaats van samenkomst voor carpoolen Breda: Bagvenpark Breda

Vertrek Bagvenpart: 6.45 uur

Meenemen: geschikte kledij, wandelschoenen en lunchpakket

Een volledige beschrijving van de excursie is te vinden op de website: www.knnv.nl/afdeling-breda/activiteit/vlaamse-ardennendag-2020.

Vorbereiding op inventarisatie Bolberg

Binnenkort start de werkgroep Bodem & Landschap het veldwerk voor het natuurontwikkelingsproject "Bolberg" in het gebied "Gilzewouwerbeek", ten oosten van Bavel. We hopen in de bodem sporen te vinden van de oude loop van de Gilzewouwerbeek. De bodemkenmerken worden zoveel mogelijk in relatie gebracht met de vegetatie en waar mogelijk ook met amfibieën, reptielen, insecten, vogels enz.

De andere werkgroepen van de KNNV Breda zijn van harte uitgenodigd hier een bijdrage aan te leveren.

Ook Natuur- en Landschapsvereniging Gilze en Rijen (NLGR) heeft belangstelling voor de Gilzewouwerbeek. Hun doel is de beek op een aantal plekken weer haar oude loop terug te geven. Eén van hun leden woont aan deze beek en geeft aan dat op zijn grond een stuk van de oude loop ligt. Daarom gaan we in april in zijn weiland als voorbereiding op ons "Bolberg-project" samen met de NLGR een reeks grondboringen doen.

Ter voorbereiding van de veldwerkzaamheden was er 12 februari een practicum

Omdat we erg afhankelijk zijn van het weer gaan we pas data prikken als we in het veld terecht kunnen. Iedereen is van harte welkom! Meld je aan via john.vegt@casema.nl en we zetten je op de uitnodigingslijst.

Het volledige artikel met verslag van bodempracticum kun je vinden op de website: www.knnv.nl/afdeling-breda/bodem-en-landschap-werkgroep.

John Vegt, mede-coördinator werkgroep Bodem en Landschap

Aankondiging excursie Zuid-Limburg op 27 juni

Op 27 juni organiseert werkgroep Bodem en Landschap een excursie naar Zuid-Limburg, in het bijzonder de Heijmans-groeve. Ook leden van buiten de werkgroep zijn welkom. Zet deze datum alvast in je agenda. Nadere informatie over programma, inschrijving, kosten over de excursie volgt later.

Programma IVN Mark & Donge

De volledige agenda kunt u lezen op de website van IVN Mark&Donge

Excursies en lezingen West Brabantse Vogelwerkgroep

Zie voor nadere informatie de website: www.westbrabantsevvg.nl

U ontvangt deze nieuwsbrief omdat u lid bent van KNNV Breda.

Wilt u de nieuwsbrief op een ander adres of misschien helemaal niet meer ontvangen? Laat het ons weten via breda@knnv.nl

Opmerkelijk bodemprofiel bij Bavel

Kennismaking met natuurbouwproject 'Gilzewouwerbeek'; de ontdekking van een interessante bodemdoorsnede

Vers gegraven sleuf met leemafzetting
Foto:Frans Engels

Op 14 september jl. kon natuurminnend Breda kennismaken van de vorderingen van het natuurproject "Gilze-Wouwerbeek" ten zuidoosten van Bavel, Na een theoretische toelichting door de stadsecoloog Merlijn Hoftijzer volgde een excursie door het gebied zelf. Het project behelst onder andere de aanleg van een grote vijver en een kaarsrechte sleuf van ca. 2,20 m diep. Nederland is niet erg ruim begiftigd met steilwanden waarin de aardlagen zijn ontsloten. Dus als er ergens gegraven wordt, dan let je als in een reflex op de ondergrond. En jawel, bingo: een tientallen meters lange sleuf van enkele meters diep. Een mooi strak profiel.

Wat zien we er?

Op de bodem van de diepe sleuf (zie foto) ontwaren we de Oud-Pleistocene Brabantse leem afgezet door de "oer-Maas" met daarop doorlatend vrij fijn zand, Geen fijn grind op de grondwater kerende leemlaag, wat je zou verwachten, maar eolisch dekzand direct op fluviatiel leem? Nader onderzoek is nodig. Op het (dek)zand ligt de op zandgronden wijdverbreide enkeerdgrond. Dit wijst dus op eeuwenlange akkerbouw met potstalbemesting.

Maar het meest opzienbarend zijn er de zg. gleyverschijnselen (code g) in het zand tussen de leem en de enkeerdgrond, de bekende helrode verkleuringen die wijzen op geoxideerde ijzerdeeltjes (zie bijgevoegde foto's) En die wijzen op sterk wisselende grondwaterstanden in het zomerhalfjaar (laag) en hoog (winterhalfjaar).

Conservering van dit unieke Bavelse profiel zou uit educatief oogpunt zeer wenselijk zijn. Er ligt al een aanbod van de wethouder van Breda. Als werkgroep wordt er al serieus naar gekeken. Wie wil er mee denken?! Wordt het niet eens hoog tijd voor een zg. Geospot in onze Baronie, zoals op de Hondsrug er al 10 zijn?

Het volledige artikel is te lezen op de website:

www.knnv.nl/afdeling-breda/een-opmerkelijk-bodemprofiel-bij-bavel.

Frans Engels, fransengels@hotmail.com,
Mede-coördinator werkgroep Bodem en Landschap

Gleyverschijnselen in het zand
Foto:Frans Engels

Een avond inventariseren vleermuizen

Sommige mensen vinden vleermuizen enge beesten. Dat heeft wellicht iets te maken met het feit dat ze ziektes over kunnen brengen. En dan zijn er ook nog zogenaamde vampiervleermuizen, maar die leven alleen in Zuid-Amerika. In China worden vleermuizen in verband gebracht met het corona-virus. Van de 21 soorten vleermuizen die in Nederland voorkomen is van twee bekend dat ze met hondsdolheid besmet kunnen zijn. De kans op besmetting is heel klein. Je moet wel voorzichtig zijn en voorkomen dat je gebeten of gekrabd wordt. Gewoon niet beetpakken dus. Dit wetende liet ik mij verleiden om met een groep kenners in de omgeving van Breda op pad te gaan om vleermuizen te inventariseren. Onze afdeling heeft geen vaste vleermuizenwerkgroep maar wel een aantal kenners onder de leden.

In de winter is inventariseren niet zo'n probleem, want dan hangen ze in donkere 'grotten' te slapen. We begonnen in de ijskelder op Wolfslaar. In het schijnsel van onze zaklampen zagen we winterslapende vleermuizen hangen. Aan hun achterpoten met de kop naar beneden. Voor een leek zijn de verschillen tussen de soorten moeilijk te zien. Volgens mijn begeleiders waren het Baardvleermuizen en Watervleermuizen. Je moet niet te dichtbij uitademen (warme lucht) want dan denken ze dat het lente wordt. Een enkeling werd desondanks wat onrustig.

De volgende slaapplek was het voormalig restaurant van zwembad Wolfslaar tegen de rand van de natuurtuin. Resultaat: Franjestaart-, Grootoor-, Baard- en Watervleermuizen.

Op het landgoed Luchtenburg staat ook een ijskelder. De eigenaar van het Landgoed had wel een sleutel meegenomen maar die deed het niet meer: vandalen adden de deur willen forceren. Het slot bleef gesloten. De vleermuizen konden in alle rust verder slapen.

Het laatste object was de oeverwaluwanwand in de Waterackers tussen Breda en Teteringen. Onder die oeverwaluwanwand zit een vleermuizenkelder. Die is alleen te bereiken via het water. De drie vleermuizenkenners trokken een waadpak aan en gingen tot hun middel te water en vervolgens de kelder in. Resultaat; geen vleermuizen. Jammer.

Erik van der Hoeven, gast winterinventarisatie vleermuizen

Watervleermuis
Foto: Merlijn Hoftijzer